

EKONOMİ POLİTİK

Daralan Ekonomi, Büyüyen İşsizlik

Erinç Yeldan, 17 Aralık 2008

2008'e ilişkin ekonomik veriler toplandıkça küresel krizin ve Türkiye'ye yansımalarının boyutları da daha net anlaşılır hale geliyor. Önceki gün (15 Aralık, Pazartesi) yayımlanan ulusal gelire ilişkin istatistikler ve Eylül ayına ait işsizlik verileri ekonomideki daralma sürecini gözler önüne sermekteydi. Önce aşağıdaki tablo aracılığıyla verileri anımsayalım:

- Ulusal ekonomi 2008'in yaz aylarında (üçüncü çeyrek dönemde) bir önceki yıla göre sadece yüzde 0.5'lik bir artış göstermiştir. İktisadi faaliyetlerin alt kalemlerine baktığımızda, söz konusu "artışın" esas itibariyle tarım sektöründen kaynaklandığı anlaşılmaktadır. *Tarım dışı ekonomi* söz konusu dönemde yüzde 0.6, son altı aylık dönemde de yüzde 1.1 *küçülmüştür*. Bu gelişmelere koşut olarak *tarım dışı istihdam* kayıpları şiddetlenmektedir. Bahçeşehir Üniversitesi araştırma uzmanlarının tahminlerine göre, Eylül ayı itibariyle tarım dışı işsiz sayısı son bir yılda 300 bin kişi artmış; tarım dışı işsizlik oranı da yüzde 13.5'e ulaşmıştır.
- Ulusal ekonomide özellikle imalat sanayi ve inşaat sektörlerinin içine sürüklendiği daralma dikkat çekicidir. Ulusal ekonominin itici gücü olarak nitelendirilen söz konusu sektörlerin 2006'dan bu yana önce durgunluk, daha sonra da küçülme eğilimi içinde olduğu görülmektedir. İmalat sanayine ilişkin eldeki veriler sektörün Eylül ayında yüzde 5.5, Ekim ayında ise yüzde 10.1 gerilemiş olduğunu belirtmekteydi.
- Ulusal gelirin harcama kalemlerine bakıldığında özel sektörün gerek tüketim, gerekse yatırım talebinde daralma söz konusu olduğu, ekonominin kalan son cılız ivmesinin ise ancak kamu yatırımlarındaki yüzde 22.2'lik olağan dışı genişleme ve ihracattaki "mütevazı" artıştan kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

2008'in son çeyreğinde ve 2009 boyunca Türkiye ekonomisi için söz konusu "mütevazı büyüme kaynaklarının" sürdürülmesi olası gözükmemektedir. Küresel kriz Türkiye'yi "teğet geçmek" bir yana, cepheden vurmuştur.

Ulusal Gelirin Seyri (% Yıllık Değişim)					
	2006	2007 Ç4	2008 Ç1	2008 Ç2	2008 Ç3
<i>GSYİH</i>	6.9	3.6	6.7	2.3	0.5
Tarım	1.3	-10.9	2.6	-3.6	2.2
İmalat sanayi	8.4	4.0	7.3	3.4	-1.1
İnşaat	18.5	0.3	1.5	-0.2	-4.3
<i>Ulusal gelire Yapılan Harcamalar</i>					
Yerleşiklerin Tüketimi	4.6	4.6	6.5	3.4	0.3
Kamu Tüketim Har.	8.4	2.7	5.6	-3.7	7.7
Özel Yatırım Har.	15.0	10.1	12.1	1.4	-10.0
Kamu Yatırım Har.	2.6	1.5	-9.2	-16.5	22.2
İhracat	6.6	3.3	12.2	2.5	1.5
İthalat	6.9	15.5	13.0	0.9	-4.2

Kaynak: TÜİK.

Hafta başında IMF İcra Direktörü **Dominique Strauss-Kahn**, IMF'nin dünya ekonomisi için 2008 tahminlerini "bir kez daha" aşağı doğru revize edeceğini açıkladı. Strauss-Kahn'ın açıklamalarına göre dünya ekonomisinin ortalama büyüme hızı 2008'de yüzde 3.7'e; 2009'da da yüzde 2.2'ye gerileyecektir. Dünya kapitalizminin üretim atölyesi durumundaki Çin'de büyüme hızı 2009'da yarı yarıya düşecek ve yüzde 5 düzeyine gerileyecektir. IMF uzmanları dünya ekonomisi için yüzde 3'lük büyüme oranının altını *resesyon –durgunluk* olarak tanımlanmaktadır. Dolayısıyla 2009'un dünya ekonomisi için "durgunluk" yılı olacağı artık IMF tarafından resmen açıklanmış durumdadır.

Dünya kapitalizmi son 70 yılın en ağır bunalımını yaşamaktadır. Küresel ekonominin içine sürüklendiği 2007 krizi, **kapitalizmin kaçınılmaz krizlerini finansallaşma ile aşma çabasının doğrudan bir ürünüdür**. Küresel krizin bizlere öğrettiği ilk temel ders ise "serbest" piyasanın dengeli ve istikrarlı bir ekonomi yaratacağını savlayan neoliberal iktisat dogmalarının geçersizliğinin ortaya çıkmasıdır.